

Пурнаҗа, җәршыва юрат, таван халәх мәнпе чәрә, җавна юрат!

ТУСПАХ

НУРЛАТ РАЙОНЕН ОБЩЕСТВАПА ПОЛИТИКА ХАҢАЧЕ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА НУРЛАТСКОГО РАЙОНА

Хаҗат 1931 җулу июль
9-мәшәңче тухма пуслан.

111 N
(4680)

1998 җулу сентябрь (аван)
уйәхән 30-мәшә, юнкун

Паләртнә
хакпа.

"Канлә ватләх пултәр" ...

Октябрән 1-мәшәңчен тытанса 10-мәшәңчен
ватә җынсен вунәкунләхә пырать

тересси, вәсене чейпе ханалассине йәркеллеси җынчен пәлтерчәс. Самоуправленин ыранти Совечәсем ватә җынсене пахча җимәс, җәрулми, вутә хатәрлеме, кәмрәк илсе килме пуләшассине йәркеләсәс. Социаллә пуләшу пайә йывәр чирлисен, пәччен пурәнәкан ватә җынсен хваттерәсене тирпейлеме пуләшә. Җаплах Отчествәлла вәрә хутшәннисене "Сувар" тата "Ватаным Татарстан" хаҗатсене түлевсәр җырәнтәрәс (җак хаҗатсен редакцийәсен пуҗарәвәпе). **Октябрән 1-мәшәңче** Нурлатри искусствәсен шукуләңче җак коллектив вәйәпе ниһәш предприятире те, организацире те шултанман пенсионерсем валли концерт пулать, концерт ирхине 10 сехетре пусланать. **Сав кун каҗине 17 сехетре** "Ветеран" клуб членәсен "Канлә ватләх пултәр" улах пусланә те чей әснине вәслә. **Октябрән 5-мәшәңче** "Ветеран" клуб ватә җынсем пурәнәкан Чулпантисурта пуләшма кайә, җав шутра концерт программи те пулә. Унсәр пуҗне, районтисурта тата участоксенчи больницәсенче пенсионерсене черетсәр медицина пуләшәвә парәс. Җаплах, **октябрән 1-мәшәңчен тытанса 5-мәшәңчен** хуларисен пенсионерсем мунча улгисемпе түлевсәр уса курма пултараҗәс, **октябрән 1-мәшәңчен тытанса 3-мәшәңчен** парикмахерски те (арҗынсен залә) хайән улгисемпе түлевсәр тивәсгәрә. Хисеплә ветерансем, түлевсәр улгисемпе уса курса юлма ан манәр.

Юлашкынчен җакна та каласа хаварас килет: хамәрпа җумлә әслә, саванәсә та, хуйха та пәрле җәтса ирттернә ветерансене вунәкунләх вәхәтәңче кәна мар, кашни кун тимләх уйәрар, 1999 җула Пәтәм Тәңчери Ватә җынсен җулә тесе пәлтернә вәт.

Акә пурте кәтекен уав - Ваттисен кунә ситрә. Шел пулин те, вәл кәҗал җәршывән социаллә пурнаҗпа экономикаң черетлә кризисә вәхәчәне тәл килчә. Вәл җынсене тивәсәлипех хумхантарать, уйрәмах хайсен пурнаҗәңче чылай йывәрләх җәтса ирттернә ватә җынсене. Җаванпа та халх хәхәтра пенсионерсен пурнаҗ интересәсене хәтәлессе - пенсисем түлессе, җәмәлләхсемпе компенсацисем парассе - тәп җадаҗәсем шултанәсәс. Җак ыйтусене сентябрән 24-мәшәңче Тутарстан Республикисен Министрисен Кабинетәңче иртнә канашпура пәхса тухна. Йывәр лару-тәрәва шута илсе ТР Правительствисен хуласемпе районсен администрацийәсен пусләхәсене, парәмлә предприятисен ертүсисене Пенсисен фондне тавар продукцияәне түлесе татма, пенсионерсен суртйәрпе коммуналлә тата ытти улгисене пенсисен шүтәңчен тытса юлма, пенсисен шүтәңчен апат-җимәс пама сәннә. Паллах әнтә, җак мерәсене урәхла май җукран йышәннисине пурте әнланәсәс, вәсем пенсионерсен пурнаҗ лару-тәрәвнә җәмәлләтма пуләшәсәс. Правительство сәннә вәхәтләх мерәсепе пирән районта уса кураҗәс, республикара пәрремәшәсен шүтәңче пирән район администрацийә пенсионерсен потребитель картчкисемпе әсле пусларә. Ватә җынсене вунәкунләхә мәнле мероприятисем кәтәсәсәха?

Социаллә хәтләх управленийәңче пире **октябрән 1-мәшәңчен тытанса 10-мәшәңчен** предприятисемпе организацисенче, учрежденисенче, хрәсченсен хуҗаләхәсен ассоциацийәсенче әс ветеранәсемпе тәлпулусем ир-

Хаҗат җырәнәкансене

пәлсе тәма

1999 җулу пәрремәш җур җула районта тухса тәракан "Дуслык" ("Дружба", "Тулләх") хаҗата җырәнтарассе октябрән 1-мәшәңчен пусланать. Хаҗат хакә - 25 тенкә те 20 пуҗ; Аслә Отчествәлла вәрә хутшәннисен тата инваллидсен, Афганистанра пулнә воин-интернационалистсен, ЧАЭС аварисе пәтернә җәре хутшәннисен 50 процент кәна түлемелле (җирәплетекен документсем пулсан).

Җав вәхәтрах хаҗат җырәнәкансене җакна та пәлтерес тетпәр - шел пулин те, финанспа пурләх әңчен йывәрләхсем пулнисе район хаҗачә пәрремәш җур җула сахалтарах тухә: вулакан әна әрнере иккә әсә илсе тәрә - юнкунсенче тата шәматкунсенче (юлашкынче - ТВ программисе).

Кәҗал җаплах хаҗата йүнә хакпа җырәнтарассине те пәрахаҗәлама тәр килнисе те әнланмалла әнтә. Анчах та сирәшәң те, пирәшәң те кәмәлләх мар пулнисе пәхмасәр, әпир сире, хисеплә вулакансем, район пурнаҗә җынчен малтанхи пекех тәшлән пәлтересе тәрәпәр тата әсир пирәнпе, "Тулләхпа" юласса, әна җырәнса илессе шанатпәр.

Җапла, хаҗат җырәнтарассе пусланчә, җырәнтаракан пунктсене вәскәр.

Хирте пәр чәкәнтәр те хавармалла мар

Кәҗал сахәр кәшманә шултра пулманнисе тухәсә пите тәшлән пуҗтарса илессе тәп җадаҗә пулса тәрәтә. Җаванпа та шәматкун хулапа район администрацийәңче иртнә канашпура администраци пусләхәң пәрремәш җумә Ю.В.Терентьев җак ыйтәва пысәк тимләх уйәрмаллине паләртрә. Җакан сәлтәвә пур, хәшпәр хуҗаләхсен сахәр кәшманәң уйәсенче тухәсәң чылай пайә хиртех юлни кураңатә. Чәнах та, хрәсченсен хуҗаләхәсен "Килә", "Кондурча", "Игенче" ассоциацийәсенче, нефтебазәпа сахәр завоҗән хушма хуҗаләхәсенче, "Надежда" агрофирмаң хәшпәр подразделенийәсенче чәкәнтәр кәларма тытаннә пәрремәш кунранах тутлә тымара кәларнә хыҗәсәң тепәр хут пуҗтарассине йәркелә. Анчах та ку әсә пур әсәрте те йәркелемен. Хәшпәр хуҗаләха сахәр кәшманә сутмалли договор обязательствисене пурнаҗәлама кәҗал пите йывәр пулни халех паллә вәт-ха. Җаванпа та җитәнтәрнә тухәсә тәкаксемсәр пуҗтарса илессе чи кирлә услови пулса тәрәтә. Җүләрех асаннә хуҗаләхсенче җак әсә хәрарәмсене те, шулталла вәренекенсене те явәстараҗәс. Җак әсә йәркеләсен унта хутшәнәкансене укәтанкәпе хавхалантарассине те пәхса хавармаллине паләртрәс.

Канашпури иккәмәш тәп ыйту вәл юлнә кукуруза пухса илессе пулчә, әна тәшлән пухса илсе хутәш силоса хывмалла е пуҗәсене уйрәм пухса илсе хәле валли хатәрләмелле. Җак әсә "Дуслык" хуҗаләхра мәнле йәркеленине ыранта пулса палләшрәс. Кунта, кукуруза пуҗәсене уйрәм пухса илсе тасатаҗәс те авәртәсәс. Кәҗал концентратсем сителәклек мар чухне, җак әсә пите

пысәк пәлтерәшлә. Җав вәхәтрах, җынә әрчәтәс тәшлән әсәлекен хәшпәр хуҗаләхсем хутәш силос хывса тесе те, кукурузәна җапла майпа пухса илсе тесе те тәрәшмаҗәс. Кунта сәмаха чи малтан хрәсченсен хуҗаләхәсен "Алга", "Тан", "Татарстан", "Урняк" ассоциацийәсемпе РСУн, сәтсу комбинатәң хушма хуҗаләхәсем җынчен пырать, Хафизов җәпәне хисепленекен, Синдраков җәпәне хисепленекен, "Комбайн" хуҗаләхәсенче те хутәш силос халәхе пите сахал-ха.

Ю.В.Терентьев җаплах әсәртме сухаласси мәнле пыни пәшәрхантарнине паләртрә, җавна май техникапа туллин уса курман хуҗаләхсен ертүсисен җакан сәлтәвнә әнлантарса памалла пулчә. Җапла, "Черемшан", "Надежда" агрофирмаңсенчи, хрәсченсен хуҗаләхәсен "Алга", Хафизов җәпәне хисепленекен, "Татарстан", "Заветы Ильича" ассоциацийәсенчи әсәсем уйрәмәлама пәшәрхантарәсәс. Хайсен вәйәпе кирлә пек сухалайманскерсене пуләшу пама тивет.

Выләх-чәрләх әрчәтәссипе сыхәннә ыйтусене те тимләх уйәрмасәр хавармарәс. Җакна әнланамалла әнтә, сәтсу илессипе сутасси пысәк хавәртләхпа чакни паләрать вәт. Район администрацийәң пәрремәш җумә, ял хуҗаләхәне апат-җимәс улгисемпе пурнаҗәләхәң начальник Ф.М.Давлетшин сәтсу илкен хуҗаләхсем мән чухлә укә-тенкә сухатнине конкретлә цифрасем илсе кәтартрә. Ку пәлтерхи җак тапхәртинчен чылай йәхә. Халә, әне-выләх йышне витесене куҗарасси тәп җадаҗә шултаннә вәхәтра, вәсене тата ытларах тимләх уйәрмалла.

Канашпура җаплах ытти кирлә җадаҗәсене те пәхса тухрәс.

Маларах НУАД, тәпрен илсен, сул-йёр, нефть объектсенче площадкәсем тунә пулсан, халь ытти ёссем те пурнаслать.

Юлашки вәхәтра, структура улшанавәссем хысһан, кунта ёс чылай анләләннә: хула тулашәнчи сулсем, автомобиль трассисем тума, ялсем хушшинчи сул-йёре юсама тата пәхса тәма паракан заказсен шучё үснө. Планпа паләртнә тәраһ кәсал Нурлат-Альметьевск, Бикулово-Хумаел участокёсенче, Черемшан, Самар сулёсене, сапла хулар сул-йёре асфальтанә. Управлени паләртнә задачасене анәслә пурнасланә. Пётёмөшле илсен, кәсал НУАДән ёс кәтартәвәссем япәх мар. Сака кәсалхи 8 уйәх хушшинчи кәтартусене пәлтәрхи сак тапхәртипе танлаштарсан куранатә. Тәсләхрен, пәлтәр сак вәхәт хушшинче 33,3 асфальт туса кәларнә пулсан, кәсал вара - 36,8 тонна. Пәлтәрхи сентябрән 1-мөшө тәлне вәссем - 11719,9, кәсал вара 14384,3 пин тенкәлөх услугәсем панә. Иртнө сулпа танлаштарсан кәсалхи үсөм 19,3 процент пуласса шанасә. Ку вара лайәх кәтарту.

Ёсе тытәнмәлли вәхәт кәсал йывәр пулнә. Ку суркунне кая юлса килнипе сьхәннә ёнтө.

Пәлтәр эфир сулсене юсама пәтерсе вәсене апрелән 19-мөшөнче асфальтлама тытәннәччө, кәсал вара апрелән 22-мөшөнче юсама сөс тытәннәмәр, - теһсө сул-йёр тәвакансем. Савәнпа та 20 кунә кая юлни пәтёмөшлө ёре те паләрә тесе пәшәрханаһсө вәсөм. Иккөмөшөнчен, коллектив материалсем - вак чул, хәйяр, хәйәрпа грави хутәшө ситменнипе те ёсе вәхәтлә пуслайман. Вәсене, пәлтәрхиле танлаштарсан, 50 процент сөс хәтәрленө пулнә, мөншөн тесен АО управленин чугун сул услугисен тәкакөсене тәлеме пултарайман. Куйбышев чугун сул уйрәмөн начальникөпе А.С.Левченкопа Нурлатра тәл пулнә хысһан тата сак йитусене татса пама район администрацийән пусләхө хушһансан сөс материалсене илсе килме

Сул-йёр тәвакансен анәсләхөсөм

“Татнефтор” АОн сул-йёр тәвакан Нурлатри управленийө иккөмөш сул ёнтө хәй тәллөн ёслесе пурнать. Малтан, “Нурлатнефть” НГДУна пәрле пулнә организацн сак вәхәт хушшинче сөнө йөркелү формин лайәх тата япәх өнөсене туйса, пәрремөш тәрәслөвсем те иртме ёлкөрнө ёнтө. Кәсал та 135 сьнран тәракан сак сул-йёр тәвакан коллективн ёс нумай пулнә.

тытәннә. Сапла майпа, сул-йёр тәвакансен ёс хөрсө пүнә вәхәтра материалсем те туртарма тур килнө. Материалсем уйрәмах июнь уйәхөнче нумай килнө, НУАДра ёслөкөсөм виһө уйәх хушшинче 50 пин тонна материал, урәхла каласан, 835 вагон пушатнә! Чөртәвара базәран турөх ёс объектөсене яни те пулнә, сьнсем сөрлөченөх икө участокра вәй хунә, никам та кәмәлсәр пулнине паләртман. (Аставагәр пулсан, ку маларах саланса каяс патне ситнө НУАД). Сак услөвисенче пурнаһ тесен нумайрах ёслөмөшлө, ёс пахаләхне лайәхлатмәллине коллектив анләнатә. Управлени начальникө Х.Х.Садыков сак йитусене татса парассинче сул-йёр участокөн начальникне М.М.Валеева, производствәпа техника пайөн начальникне В.С.Иванована, АТЦ начальникне Р.Мустафина, Р.С.Гафуров мастера нумай шанатә. Сул-йёр тәвакансем ёсе пысәк хәвәртләхпа тата паха пурнаслас тесе тәраһасө. Вәсөм мухтанма та пултараһсө. Август уйәхөнче “Татнефтор” АО хәйөн пилөк управленийө хушшинче чи лайәх сул тәваканә паләртма кон-

курс йөркелөнө. Ятарлә комисси строительство материалөсене тишкөрнө, ытти параметрсене те тәпчөнө. Сак конкурсра Нурлат управленийө сөнтөрнө. Сака Виктор Петрович Багаев мастер ертсе пыракан ёсчөсөн - асфальт хывакан А.М.Зевакинән, катоксен машинисчөсөн Н.Л.Левинөпа И.А.Яллинән черетлө сөнтөрөвө пулнә. Нефтяниксен профессн уявө умөн “Татнефтор” АО рөшөнийөпе профессн әсталәхөн конкурсөнче сөнтөрнө 12 сьнна - сул-йёр мастерне, асфальт хывакан машинисчөсене, асфальтпа бетон хәтәрлөкөн машинисчөсөнө Хисөп грамотисөмпе уқсан премисөм панә. Черетлө сөнтөрү тесе йәнәш каламарәмәр эфир, мөншөн тесен асфальт кашни 2 пин тәваткал метрлә лаптәкран илсе пәхнә, кашнинчөх вәл требованисөмпе килөшөсө тәнә. Хәди Харисович сакна тепөр пуләмпа сирөшлетет: пәлтәр комисси Хәмәшлә-Якуркел маршрутри сула, аэропорт территорияне, Киклөри фермәсөм патне көмөлли сул-йёре пәрре тәрәслөсөх йыһәннә.

Сапах та сака НУАД сулөсөм төнче стандартчөсөмпе

килөшөсө тәраһсө тенине пәлтәрмест. Кәна валли пите нумай кирлө, ку вәл паха чөртәвар та, хальхи вәхәтри техника та. Юлашкине илсен вара, НУАД сулсем тунә чухне чи ансат машинәсөмпе усә куратә. Тәсләхрен, чи кирлө техника вәл асфальт хураканни, чи сөннине вара виһө сул каяраһах туяннә, халь әна киввисөп шутне көртме пулнине анләнмәлла ёнтө.

Саплах пусәрәнтаракан машинәсөм те кирлө. Хальхи 8 тоннәллисөм мар, нумай хулсенче анлә усә куракан 16 тоннәллисөм. Хәлө савән пек хәклә техникана туянма патшаләх фончөсөнчен уқса уйәрса парассине ёмөтлөмөлли те сук. Пәлтәр Т-70 бульдозер, пәр автокран тата погрузчик туянса юлни те лайәх-ха. Хәлө хәвән сине кәна шанмәлли юлатә. Иртнө сул хәйсен вәйөпе икө кивө асфальт заводне пәснә, сөннине тунә. Малтан пәспа ёслөкөн завода сула ёслөмөшлө тунә, сапла майпа продукцин хәйхәкләхне чакарнә. Пахаләхпа тивөстөрөймөн сак икө кивө объект вьрәннө таләкра 400 тонна продукци туса кәларакан икө завод ёслет. Юлашки пурте

йөркеллө пулсан кәна пурнасланатә сав. Сака хысһан черетре ытти кирлө ёсөм тәраһсө - инертлә материалсене хәтәрлөме площадкәна бетонласси, тәраллә складсөм тәвасси. Сакана валли уқса сахал мар кирлө, вөсөн те парәмсөсөм пур вөт-ха. Кәсалхи сентябрән 1-мөшө тәлне НУАДән дебитор парәмө 5 миллион тенкө шутланнә, вөсөнчөн 700 пинө хресчөнсен хушаләхөсөн асоциацийөсөне тивөт (вөсөнчөн уқса хәсан илөсси паллә та мар). Сапах сакна пәхмасәр, управлени ял йитәвөсөнчөн пәрәнмасть, вөсөне пуләшма яланах хәтәр. Шефа илнө “Киклө” хушаләх ертүсөсөм, саплах ытти ертүсөсөм те час-часах пуләшма йитәһсө, кунта вөсөн йитәвөсөне тәтәшәх татса парәһсө. Вөсөм сакна хәйсем пите пуяннипе мар, ял тата йывәртарах лару-тәрура пулнине лайәх анләннипе тәваһсө. Хәлө хәйсен те ёс нумай: 30 машина лартмәлли вьрән, 1 пин кубла метр битум көресөн вьрән тәваһсө, виһө хушаләхне йөркөнө көртөһсө. Рабочисөне ёс уқси вьрәнни налуксөне, Пенсифондне вәхәтлә тәлеме тәраһасө. Сак финансийитәвөсөне хальхи вәхәтра татса пама пите йывәртәрнө анләнатәр ёнтө. Управлени ёсөн тәп услөвийөсөм - сирөп дисциплина тата пәр өвөрлө профессорсөне алла илөсси. Грейдерист катокпа ёслөме пултаратә, каток машинисчө вара - асфальт хураканә уләштарма. Хальхи вәхәт хәй сак услөвисөне кәларса тәрататә - производствө ёслөме чарәнмәлла мар. Предприятисөнче ёс вьрәнөсөне сулаләкне миһө хутчөн көскөтөһсө, сав шутра НУАДра та, вөсөнчөн чи лайәххисөм сөс юласө. Сул-йёр тәвакансен сезөнө вөслөсө пыратә. Көрки йөпе-сапа тытәнниччөн вөсөм пусланә ёсе пәтерме васкаһсө - сул-йёре юсасси, площадка тәвасси. Хальхи йывәр услөвисөнче производство ёснө үстөрсөн кәна пурәнма лайәх пуррине вөсөм анләнасө, савәнпа маләшөхи ёмөтпе пурнаһсө. С.ХАЙРУЛЛИНА.

Кислев хәйөн вәрттәнләхөсөне усать

Икө эрне хушши ёнтө Кислевпе Киклө патөнче Хусанти археологсөм чавса шыраһсө. Кислев патөнче, Сәрәмсан юханшывө пәрәннә сөрте, именково культури тапхәрөнче пурәннә вьрән паләртнә. Кунта тупнә керамика ёлкисөм, чылай шәмә, ахах, чулран тунә пуртә тата ытти те археологсөне кәна мар, ял сьннисөне те пите тәлөнтөрнө.

Хәлхинче экспедици шутөнче таваттән: эфир пөлекөн А.М.Губайдуллинпа И.Р.Газимзянов наука сотрудникөсөм сөр пуснө “Кивө Ху-

Археологсен ёсө сьнчөн тәплөнрөх ситөс нөмерсөнчөн пөринче вулар.

сан” наукапа шырав заповедникән директорөн сөмө Марат Мазитович Кавиев тата археолог ёсөпе кәсәкланакан Радик Равильевич Валиуллин.

Кислев патөнчи площадкәра ёс вөслөсөне пыратә ёнтө. “Кивө аул” тата “Курчак” вьрәнөсөнчө вара ку ёс хөрсө пыратә. Археологсөне ёсрө Кислеври тата Киклөри вәтам школсөнчө вөренекөнсем пуләһасө. Археологсөм патөнчө яланах сьнсем: шула вөренекөнсемпе ял сьннисөм сөнөлөхсөмпе кәсәкланасө.

Вөренү сулө пусланчө кәна пулин те, манән хәмәр шул сьнчөн каласа параскилет. Әна ултә сул каярах уснә, вәл пите илөмлө,

ытти сөм пек мар. Пәрремөшөнчөн, әна уйрәм проектпа тунә, иккөмөшөнчөн, унти илөмлөх вөренекөнсемпе вөренекөнсөне сөс мар, ашшө-амәшөсөне те хәйөн патне илөртет.

Пирөн патра ёслөкөн учительсөм те пите тәлөнтөрөһсө - вөсөнчө мөн чухлө хәстәрләх тата вәй-хәват. Мөнле те пулин пусару паратән кәна, вөсөм әна пурнаслас тесе тәраһасө тата хәйсем тәрлө вариантсөм шыраһсө. Су тәршшөпе

Сөнө пусарусөмпе пурәнәтпәр

пите нумай ёс турәмәр. Юсав ёсөсөне пурнаслама пирө вөренекөнсен ашшө-амәшөсөм пуләшрөс. Уқса-тенкө тәлөшөпе йывәртәхөсөм пулнине, ял сьннисөм икө сула яхән ёнтө ёс уқси илейменнинө пәхмасәр, ашшө-амәшөсөнчөн чылайшө шул валли 20-25 шөртөнкө тупрөс. Сав уқсапа класс руководителөсөм сәрә, шәләр туйнчөсө те ашшө-амәшөсөмпе пәрлө классөне сөнөтрөс. Маларах эфир сакән пек меслетпе ниһәсан та усә

курман, кәсал вара туркилчө.

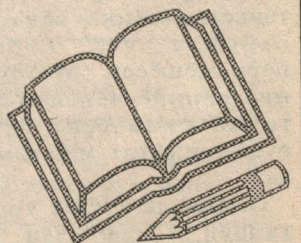
Пуләшакансөне пурне те тавтапус. Хәлө шула пите таса та илөмлө, ачасөне хәтлә классөнчи партәсөм хушшинчө ларма та кәмәлла.

Хәлө учительсөм классөне капәрлатаһсө. Шул сөмөнчи участокра та чылай ёс пурнасларөс, биолог учитель Н.А.Корнеева тата шул завхозө С.Г.Макарова ертсө пынипе ачасөм су тәршшөпөх сакән та

ёслөрөс, начар мар результатсөм турөс.

Шкулсөне сөнө вөренү сулө тәлне хәтәрлөс тәлөшөпе ирттернө конкурс итөгөсөмпе ялти шулсөм хушшинчө пирөн шула чи лайәххи тесе паләртрөс. Эфир вара сөнө пусарусөмпе пурәнәтпәр.

Л.ТРИПИНА,
Селөкөшри вәтам шул директорө.

Октябрён 1-мёшэ - Ватя сынсен күнэ

Ёсчен, салтак, пенсионер

Вярэм пурнас сулэ синчен Илья Петрович Казакова хайне каласа пама ыйтрам.

Эпэ суралнаранпа сулсем чылай иртрэс ёнтэ, - пусларэ вэл, шура сусне шалкаласа. - 1913 сул. Йышля семьере, Ерепельёнке сурална. Атте, ялта ял хушалэх ёсёпе аста пулниёр пуэне, аста платник те пулна. Фак ялта кирлэ те каткэс ёсе пире, таватя самрак арсын ачана, мён пёчкеренех ханхтарса пьна. Мана тата лашапа ёслесси камала каятчэ. Халэ те-ха сухалани, сурени манасанмасёсё. Пуринчен ыгла сёрле лашасене ситерме кайнисем аса килесёсё.

...Илья хай теллён ёслеме кётү кётнинчен пусланя. Паллах, ку ёсе вэл кётүсе пуляшаканран тытаня.

Сулэ ситсен Илья Казакова Хёрлэ Фар ретне илесёсё. Телейне пула, вэл кавалери чаэне лекет. Кунта вара лашасене наука вёрентнэ пек пэхма ханхатя.

Маншан фар служби чанах та пысак шул пулса тачэ, - тет вэл. - 1937 султа киле таврансан мана бригадира лартрэс.

Вэл тапхартя ял хушалэх ёсёсене лаша вайёпе туня. Эпэ лашасене тарашса пэхаттам. Фаванпа та пирён бригада уй-хир ёсёсене ытисенчен малтан туса пы-

ратчэ. Анчах та мирлэ ёсе вёрсэ татрэ. Манан та нимёс фа-

писёсене хирёс сапасмалла пулчэ. Ун чухне те артиллери чаэне лекрём. Пушкэсене лашапа турттараттамар... Нумай шур-хура курня Илья Петрович вёрсэ сулэсенче: Таван сёршывшан паттаран сапаснашан апа "II степень Отечествялла вёрсэ" орденпа наградаласёсё. Унан темиёс медаль.

Вёрсэ пётсен Илья Петрович Казаков таван ялне

таврэнатя. "Колос" колхозра апа ферма заведующине лартаёсё, выльэх-чёрлэх фельдшерэ пулса ёслет. 1951 султа, пур ёсре те лайэх тёллэх катартса пыраканскере, колхоз председателёне суйласёсё. Фак яваплэ ёсре вэл ултэ сул хушши тарашать. Уй-хир, выльэх-чёрлэх ёнёпе палармаллах ситёнусем туняшан колхоз Халэх хушалэх ситёневёсен выставкине (ВДНХ) хутшанма тивёс пулатя. Колхоз председателён ёсене те палартмасар хавармасёсё.

Пурнас иртнёсем иртет. Колхоз председателё пулна хысёан Илья Петрович Казаков тёрлэ ёсре вай хуратя. Пуринчен ыгла колхозра стортельство ёнёпе ёсленине палартмалла. Вэл тараштарнипе чылай ферма сёлленё, ялти клуба хута яна.

Илья Петрович машарёпе пёрле йышля ача устернэ.

- Мануксемпе пёрле вёсем пурэ 35-ён, - тет ватя сын. Халхи вэхатра вёсем тёрлэ сёре саланя, хай Илья Петрович халэ Нурлатра пурэнатя.

Ватисен кунэ ячёпе Илья Петрович Казакова сирёп сывлэх, вярэм ёмёр, телейлэ ватлэх сунас килет.

Хёв. САВГАЧЕВ.

Укерчэк синче: И.П.Казаков.

Редакци почтинчен

Нимёнле саванлах та юлман-ши?

Вярэс Тёкермел ялёнчи масар синчи йёркесёрлэх синчен сирён пата тахсанах сырас шухаш пурччэ. Халхи вэхатпа танлаштарсан, кунти лару-тару вара ништа юрахсар. Пирте нимёнле саванлах те юлманнине ирёксёрех ёненетён. Кам мёнле пуранас тет саван пек пурэнатя. Масар карти сёрсе, ишёлсе пётнэ, вил тарисене таптаса пётернэ, хёресем үкнэ, тайална. Пилёк сул хушши ёнтэ масар синче хушалэх кётёвэ

сурет. Вярэнти ертусёсем вара сакна курмасёсё тейён, ку вёсен ёсё мар тесёсё-ши? Ялта вара пенсионерсем кэна пуранаёсёсё. Чаваш Тёкермел ялёнчи масар шайё пачах урахла вёт. Пирён масара та саван пек кех карта тытса сарлама май сук-шим? Фак сырава вуласа, пирён "ялти улпутсем" сакан сине тимлэх уйарсан питэ лайэх пулмалла та вёт.

Вярэс Тёкермел ялёнчи пенсионерсем ыйтнине.

Пёр ыйту пур...

Алло! Редакци! М.Султеев ыйнкэравлатя. "Туслахра" "Укса тёлесе илетён пулсан тавар сутнинчен налук илесёсё" статьяна вуларамар, пире пёр ыйту кэсаклантаратя: тавара карточкэсем тарых илекен пенсионерсенчен сав налука илесёсё-и, сук-и?

Эпир сак ыйтава налук инспиксине патамар. Ака мён

хуравларёс пире:

"Ваккан сутакан таварсем туянакансенчен расчёт формисене пэхмасар налук илесёсё, мёншён тесен вэл тавар хакне керет. Услугасемшён (тёлсёлхрен, телефоншан тёлени) уккасар расчёт (урахла каласан, ку хугёнче карточкэсем тарых) тусан налук илесёсё".

Хаксем чакмасёсё

Сентябрь уйэхёнче ашашан тёлёв чакрё. Малашне те апа саван чухлех илесёсё-и?"

Вулакансенчен чылайашне интереслентерекен ыйтава Нурлатри ашэ сечёсен предприятыйёнке хуравларёс.

"Потребительские калэхах шанаёсё, ашэ хакё чакмасть. Сентябрь уйэхёнче потребительсьемпе расчёт туня чухне ТР Министрсен Кабинечё

1997 сулхи июнь уйэхён 30-мёшёнче йышаня 530-мёш номерлэ постановленипе килёшүллён пёлтёрхи хутмалли сезон результатёсене шута илмелле.

Кэсалхи результатёсене тарых эмпир потребительсьемпе парассипе парэма кётёмёр, саванпа та сентябрь уйэхён тёлёв чакна. Ытти уйэхёнче тарифпа килёшүллён тёлемелле пулатя".

- Минзагит, - тенё пёрренине колхоз председателё, - пиртен милицире ёслеме сын ыйтасёсё. Эпир кунта канашларамар та санан кандидатуру синче чарантамар.

Ытла та кётмен сёртен пулнине Минзагит сухалса кайна. Салтавё пулна вара. Ял хушалэх техникумёнче вёренсе тухна хысёан колхозра бригадир пулса вай хума пуланя. Малтанхи чи йывар тапхара чатса ирттерсе ёсе ханхна сёс, профессие улаштарма сёнеёсё. Кирлехши вара? Семье мён тейё? Фак вэхат хушшинче хайён ёсене камаллама, сынсемпе пёр чёлхе тупма, хайне шанса паня уястокра йёрке тума ёлкёрнэ.

Ирёксёрлэхе, вэрланине юратманнине апа суйласа илмен-ши ара? Шухаша кайса вэл кашпа килнелле утня. Ашшэ вара унан хёулля, түрэ камалля сын. Фаванпа та унан сёмахэ татякля пулна.

- Килёшмелле! Анчах та закон тата сынсен умёнче

түрэ камалля пулсан сёс.

Иркине Минзагит председателе хай килёшнине пёлтернэ.

Районти уйрамра апа милици капитанё Р.З.Тимер-

Сагировсем

зянов кётсе илнэ. Вэл милици ёсченёсем умёнче таракан задаёсем, унан тивёсёсем синчен каласа паня. Минзагит умёнче чанчан профессионал, сирёп шухашля сын пулни пёрремёш телпулурях кураня. Кайран начальникан политика ыйтавёсем тёлёшпе ёслекен сёмёпе В.М.Изотовпа паллашя, милици ёсене те вэл унранах вёреннэ. М.Г.Тямаева та нумай ёсленё, йывар ларутарусенче ыйтусене пёрле татса паня. Анчах кулленхи вак-тёвек ыйтусене татса пана апа опытля Нургаиз Курбанов чылай пулашя. Фак сулсем хушшинче Минзагит законсем вёреннэ, йыварлэхсене чатса ирттерме ханхна.

Анчах та ёсёр пуэне кашни сыннан семье пур вёт-ха.

Пурнасра вара лайэххи те, начарри те пулатя. Сагировсен те сапла. Пёр вэхатрах машарён ашшэ Мухлис пичче, унтан вара таван ашшэ вилнэ. Сывах сынсен

Сагировсем

вилёмне чатса ирттерме йывар ёнтэ, анчах та пурнас ялан малалла шавать.

Сапла, пёррехинче унан машарне Фаридана районти вёренту пайне чённэ те школа ертсе пыма сённэ. Ёсрем вара унта аванах пулман: сурчэ кивё, апа темиёс сул юсаман ёнтэ, ашшэ-амашёсене вёрентупе воспитани шайё те пашархантара пуланя. Фарида шухаша кайна, сак ларутарэва турлетейё-ши вэл?

- Ан хара, мён пултарня таран эпэ те пулашяп. Пирён ачасем вёренёсёсё вёт унта.

Вэл килёшнэ. Султалэх та иртмен, района Тирёклёри шул синчен лайэх енчен каласа пуланя. Шул аталану тата сёнету сул-йёрё сине таня. Пёрремёшёнчен, апа 11 сул вёренмелли ватам шул туса хуня, вайля та

туслэ коллектив пухна, пурлах базине сирёплетнэ, пысак юсав ирттернэ. Результатсем нумай кёттермен: сёне вёрену сулне чи лайэх хатёрленнэ шула

Сагировсем

палартас тёлёшпе ирттернэ конкурсра Сирёклёри шул I выран йышаня. Учителёсем шул ёсене кэна мар, общество ёсене те активля хутшаня: концертсем лартня, виёсё сул хушши акатуй уявё хатёрленё, ашшэ-амашёсеме тел пулса каласня. Фарида Мухлисовнан вара ёс хушаня. Директора кашни сул пёр шухаш пашархантарня - юсав. Вэл кашни сулхи кулленхи юсавпа пёрле тёллэ юсав та ирттерме май тупня. Кэсал вэл шул котельнайне газпа ашятасси сине кусартарня. Фак ёсёсене апа чи малтан Минзагит пулашя.

Упашкипе араме иккёшэ те те пысак ёс выранё йышанаёсёсё, вёсене хисеплесёсё, сапах вёсем манкамалланман, мёнле пулна саван пекех юлна.

Сынна хёрхенсе пулашма пёлекенсем. Фарида амашне сыватас тесе мён чухлэ тарашня вёсем. Сапах та хашпёр чухне сынсем чире сёнтёреймёсёсё сав. Фак сухатэва вёсем пёрле чатса ирттернэ, ку машарсене тата та сывахлатня.

Вёсен пурнасёнке саванялла самантсем те сахал мар: ывалё усет, часах ашшёне те хуса ситё ёнтэ. Минзагитпа Фарида пёрлешнёренпе 19 сул иртнэ иккен, милицире ёслеме тытаннаранпа - 15 сул. Хал Минзагит Сагиров уястокри инспектор, ёсе хай ертсе пыратя. Унан задачисем - кадрсем суйласа илесси, общество йёркипе харушсарлахне сыхласси, сапах милици ёсченёсен йёркеллэ, түрэ камалля пулмалла. Фаванпа та унан ялан тимлэ, сыха пулмалла, сирёп ыйтмалла. Кадрсем синчен каласан, вёсенчен чылайашё Минзагит Сагиров майор вёренекенёсем. Тёлсёлхрен, Зуфар Хузиахметов. Танля - пуслэ, яваплэ, тёллёллэ каччя. Милицире шапах сакан пек сынсем кирлэ.

Сапла сапайля пуранаёсё Сагировсем. Вёсем сывах сыннисемпе килёштерёсёсё. Апа пулсан, вёсене тивёслэ хисеплесёсё.

И. ШАЙХИЕВ.
Сирёклэ ялэ.

*Малашлах мәнле пуласси
мана питё пәшәрхантарать.
Каләр-ха, тархасшан, вәл
мәнле пулө-ши?*

Н.АЗИЗОВ үкерчкә.

* Улах юррисем

Хам савнине каймасан

Хура пурсан чәрситти
Ялга та сук сыхакан.
Хай сүресе хай пәрахсан,
Хайне те сук савакан.

Сатин тутәр илмесен,
Каймастәп та пасара.
Хам савнине каймасан,
Үместәп те хәр пулса.

Пицен тәрри писәнне,
Хәрсен тути усәннә.
Хәрсен тути усәннә -
Кам астишук чуп тунә.

Шурә пүртән варринче
Чән пур иккен чул пукан.
Иксәмәрән хушара
Чән пур иккен чәр ташман.

Пухса йөркекенә
Е.ИЛЮШКИНА.

Тавар туянакан, вула

Э с и р
хәвәра вал-
ли сөнә
атә-пуш-
мак туяннә
- анчах та

вәл сире юраман. Кәшт вәхәт
иртсен эсир аңа каялла па-
ма шутланә, анчах та маг-
азинта аңа, сезон иртнә те-
се йышәнма хирәсленә.
Сакән пек чухне тавар туяна-
канән мән тумалла? Сак йитү
сине потребительсен прави-
сене хутәлекен РК предсе-
дателә Р.Суфиянов хурав-
лать:

- Сакән пек йитусем пани
вырәнлә. Тутарстан Республи-
кин "Потребительсен прави-
сене хутәлессе сінчен"
калкан Законән 21-мәш
статйипе киләшүллән таварән
гаранти срокә, саплах унпа усә
курма тытәннә срокә тавара
сутнә кунран шутланать. Сутнә
куна паләртма май пулмасан,
сав вәхәта тавара туса
хатәрленә кунран шутлаңсә.
Гаранти срокәсене паләртман
таварсем сінчен каласан ва-
ра, тавар туянакан ултә уйәх
хушшинче мәнле те пулин

Сезонлаң, сезонлаң

калтәк паләртсан вәл тавар су-
таканран аңа уләштарса пама
йтма пултарать. Сезонлаң та-
варсемшән сак сроксем сезон
тытәннә кунран пусланаңсә, сак
вәхәта вара ТР Министрсен
Кабинечә потребительсен
мәнле климат условисенче
пулнине шута илсе паләртать.
ТР Министрсен Кабинечән
1998 сұлхи сентябрән 5-
мәшәнче 611-р номерлә
хушәвәпе, пирән патри кли-
мат условийәсене шута илсе,
гаранти вәхәчәсен сезон
срокәсене тата сезонлаңа
паләртнә таварсемпе усә кур-
малли сроксене паләртнә:

хәллеке - ноябрән 16-
мәшәнчен тытәнса мартән 15-
мәшәччен;
сүркуннехи - мартән 16-
мәшәнчен тытәнса майән 15-
мәшәччен;
сұллахи - майән 16-мәшәнчен
тытәнса августән 31-мәшәччен;
кәркуннехи - сентябрән 1-

Сәмахран, эсир хәвәра вал-
ли кәрәк сұлла туяннә, хәл сит-
сен аңа эсир тәхәнма пусланә,
кайран вара мәнле те пулин
ситменләх паләртнә, савән чух-
не сутуға (туса хатәрлекене)
сав сезонра законри мәнпур
требованисене пурнәсласа
хәвәр кәмәлсәр пулнине
пәлтерме пултаратәр. Ун пек
чухне вара тавар туяннә чек
сыханса юлни те кирлә. Ан-
чах та сакна та паләртса хәвар-
малла. Тавара пасарта, чек-
сем паман сәрте туяннә пулсан
ун пек, паллах әнтә, тавара
уләштарса парасшән мар,
савәнпа та пасарта пысәк япа-
ла туяннә чухне свидетельсем
пулмалла, кайран ес суда ситес
пулсан вара вәсем аңа
сирәплетме пултарччәр. Суту-
илү предприятйәсемпе уйрәм
предприятисенчи суту-илү
заләсенче сезон вәхәчә сін-
чен сүрса хунисем пулмалла.

мәшәнчен
тытәнса но-
ябрән 15-
мәшәччен.

Ку мәнә
пәлтерет?

Тухтәрсем те
чирлә сүннә, вәл
е ку витамин кир-
лине кура нумай
чухнепәр-пәр
симәспе сиплен-
ме сәнеңсә.

Сәмахран, А (каротин)
витамин кишәрте, хәрлә
пәрәсра, шпинатра,
шәлан сырлинче нумай.
Сәт-турәхра, аш-какай-
ран хатәрленә симәспе
вара вәл сав тери са-
хал.

В1 (тиамин) витамин
- ешәл пәрәсра, сәлә,
вир тата хуратул кәрпи-
сенче, ыраш сәкәрәнче
пур. Унпа савән пекех
нимәс пәрси, соя сәнәхә
те пуян. В (пириодок-
син) витамин - сәр ул-
минче, хәвәл суханта,
хәрлә пәрәсра нумай.

Хәш апатра, үсентәранра мәнле ви-
таминсем пурри сінчен тәпләнрех сүрса
парсан лайәх пулеччә.

С.АНТОНОВ.

Унпа хәрлә помидор та
пуян.

В6 (пиридоксин) ви-
тамин - сәр улминче,
хәвәл суханта, хәрлә
пәрәсра нумай. Хәрлә
помидор та унпа пуян.

С (аскорбин кислоты)
витамина илсен вара -
петрушкәна, хәрлә
пәрәсра, хурән сырлине,
сырлан сырлине
асәнмалла. Анчах вәл

уйрәмах хура хурләхан-
ра тата шәлан сырлин-
че нумай. Сәт-турәхран,
аш-какайран хатәрленә
симәспе вәл сахал.

Д витамин - чәх
сәмартинче, уланкә
ашәнче, сәтре, услам
сүра пур. Пахча
симәсәнче вәл пача сук
тесен те юрать.

Е витамин вара сыр-
лан сырлинче, хуратул

тата сәлә кәрпи-
сенче, ырашпа
тул сәнәхәнче
пур. Тип сү, соя
тата арахис
сәвәсем сак ви-
та м и н п а
уйрәмах пуян.

Этем организмәнче
пәр-пәр витамин ситме-
сен вәл йывәр чире кай-
ма пултарать. Каләпәр,
А витамин сахал пул-
сан, сын тәттәмре на-
чар курать, сүтәран
хәрәт. С витамин сит-
месен - хәвәрт ывәнәт,
пүс саврәннипе
аптәрәт. Этем орга-
низмә сикекен чирсене
хирәс кәрешеймест. В1
витамин питә сахал пул-
сан сын хәвәрт чире ка-
ять, аңа шалкәм сапма
та пултарать.

Пәлтерүсем

Сутатпәр:

1997 сұлга туса кәларнә ВА3-21099. Теле-
фон: 5-14-23.

Газ сәчетчикә, хамәр сәршывра туса кәларнә,
480 тенкә. 5-33-28 номерпе 13 сәхет хысәән
шәнкәравламалла.

Сүна сінчи гараж. Адрес: К.Маркс урамә,
1-19.

ЗИЛ-130. Телефон: 2-23-28.

1992 сұлга туса кәларнә "Таврия", запас
пайсем те пур. Телефон: 2-15-93.

160-130 миллиметрлә кәленче. Адрес: Лоба-
чевский урамә, 28.

"Алмалыкра" дача. Телефон: 5-40-31.

6х11 метрлә пура, питә лайәх шайри "Мос-
квич-412" автомобиль. Адрес: Гагарин урамә,
2-16.

Комбинациленә газ хуранә. Адрес: Спартак
урамә, 29.

Пахчәсәсен "Алмалык" юлгашләхәнчи дача.
Адрес: К.Маркс проспекчә, 4-4.

1997 сұлга туса кәларнә ВА3-21083, чие
тәслә. Телефон: 5-26-38.

Тәрли:

Нурлатри ОСТО РС "В", "ВС", "ДЕ"
категорисене вәренекенсем пухать. Телефон:
2-25-80.

Акәлчан чәлхин урокәсене паратәп, экза-
менсем тәлне хатәрлетәп, вәренүре кая юла-
кансемпе занятисем ирттеретәп.

Адрес: Ленинградская урамә, 9-24. 18.00
сәхетрен тытәнса 20.00 сәхетчен пымалла.

Бухгалтер, кассир, сутуға, секретарь есәсем
шыратәп. Бухгалтер дипломә. Адрес: Гимат-
динов урамә, 100-2.

Хваттер тара илетпәр. Телефон: 5-13-42.

Кәрмәшри пәр пүлөмлә хваттере тара па-
ратпәр. Сұлгаләкшән маларах түләмелле. Те-
лефон: 5-25-85, 18 сәхетрен шәнкәравламал-
ла.

Уләпгаратпәр:

Кәрмәшри иккәмәш хутри икә пүлөмлә хват-
тере сав микрорайонти икә пәр пүлөмлә хват-
терсемпе. Адрес: Советская урамә, 195-19.

Уйрәм сүрта висә пүлөмлә хваттерпе. Адрес:
Пионерская урамә, 36.

Октябрән 1-мәшәнчен тытәнса 5-мәшәччен
инвалидсемпе ватә сынсем мунча түлевсәр
кәме пулгараңсә.

МПП ЖКХ.

Вәрәмәшә 30 см. ытла сүс пәр кун кәна сутән
иләсә. Сире октябрән 2-мәшәнче ирхине 9 се-
хетрен тытәнса 17 сәхетчен кәтеңсә. Адрес:
Школьная урамә, "Йәла сүрчә", хәрарәмсен
залә.

М.Б.Багрянцев врач сынсене эрех
әснинчен тата табак туртинчен
пәр сеансра сиплет.
Пирән патра кәна!

Сеанса пәтәмпәх анонимлә ирттеретпәр.
Сипленә чухне тәванәсем пулма пулгараңсә.
Справка паратпәр. Консультаци, каласу, кая-
рахри сәнавсем тата кодировани хысәәнхи
пулашу - түлевсәр!

Сипленә кун, эрикун, октябрән 2, 16, 30-
мәшәсенче районти культура сүртәиче 12 се-
хетре сүрәнтару тата каласу ирттеретпәр.
Лицензи МЗ РФ N00164-30, 1995 сұлхи январән
16-мәшәиче панә.

Редактор тивәсәсене
пурнәслакан Л.Р.ФЕДОРОВА.

Учредительсем: Нурлат
районән администрацияне
редакция ес коллективә

Хәсәт эрнере висә хут-
чен - юнкун, эрикун,
шәматкун тутарла, ыраәла
тата чәвашла тухать.

ПИРӘН АДРЕС: 423000, Нурлат хули, Карл Маркс урамә, 19.
ТЕЛЕФОНСЕМ: редактор - 2-12-14, 2-22-81, редактор заместителә тата советсемпе
обществәлла организацисен пурнәсән пайә - 2-10-44, редактор заместителә, яваплә секретарь
- 2-18-67, редакторән ыраәс дубляжә енәпе еслекен заместителә - 2-14-16, редакторән чәваш
дубляжә енәпе еслекен заместителә - 2-10-44, ялхусаләх пайә, промышленность, сүрусемпе
мәсәлла ес пайә - 2-22-51, бухгалтери, реклама пайә тата фотокорреспондент - 2-15-63.

Хәсәта Тутар Республикин Инфор-
мацине пичет министрствинче шута илнә.

Регистрациленә номерә 34.